

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdlila a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobkyně: D. V.**, zastoupena Mgr. Michalem Vogelem, advokátem, se sídlem Sokolovské nám. 312/1, Liberec, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 18. 10. 2004, č. j. 63 Cad 10/2004 - 22,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec, ze dne 18. 10. 2004, č. j. 63 Cad 10/2004 - 22, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „stěžovatelka“) napadá kasační stížností výše označený rozsudek krajského soudu, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 3. 11. 2003 a věc vrácena k dalšímu řízení. Dále byla stěžovatelka podle tohoto rozsudku povinna uhradit náklady řízení spočívající v odměně advokáta a náhradě hotových výdajů v částce 1200 Kč do 5 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

V kasační stížnosti uplatňuje stěžovatelka důvod obsažený v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a to nesprávné právní posouzení věci krajským soudem. V projednávané věci stěžovatelka „obnovila“ svým rozhodnutím ze dne 3. 11. 2003 „vdovský důchod“ žalobkyni, a to od 20. 9. 2003 ve výši 2601 Kč. Pokud krajský soud užil pro právní hodnocení věci zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, a to v otázkách nezaopatřenosti syna žalobkyně Jana Slezáka, pochybil, neboť tento zákon na věc použitelný není. Pro nárok na vdovský důchod byl podle stěžovatelky rozhodující § 54 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, podle něhož nárok na dávku vzniká splněním podmínky, neboť syn žalobkyně začal studovat

15. 9. 2003 na vysoké škole. Žalobkyně pobírala vdovský důchod od 26. 10. 1990, nárok na něj zanikl 20. 2. 2003, neboť syn žalobkyně dne 20. 1. 2003 ukončil studium na vyšší odborné škole vykonáním absolutoria. Stěžovatelka nesouhlasí s aplikací zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, na projednávanou věc, při svém rozhodování vycházela z § 21 až 23 cit. zákona o důchodovém pojištění. Dále stěžovatelka brojí proti závěru krajského soudu, že její rozhodnutí postrádá náležitosti stanovené § 47 odst. 3 správního řádu, pokud jde o odůvodnění rozhodnutí z 3. 11. 2003, a tvrdí, že odůvodnění tohoto rozhodnutí považuje v rámci běžné praxe za dostačující. Současně stěžovatelka požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti poukazuje na skutečnost, že její syn ukončil v řádném termínu vyšší odbornou školu (v lednu 2003), poté složil přijímací zkoušku na vysokou školu a byl ke studiu přijat, studentem vysoké školy se stal 15. 9. 2003. Pokud zákon (žalobkyně argumentuje zákonem č. 117/1995 Sb.) přiznává status nezaopatřeného dítěte těm, kdož skončili střední školu v květnu či červnu až po den, kdy se stanou studenty vysoké školy, pak shledává velkou nerovnost mezi těmito dětmi a případem jejího syna, pokud by mu mělo být postavení nezaopatřeného dítěte odepřeno jenom proto, že studium vyšší odborné školy skončil řádně v lednu 2003 po absolvování studia v délce 3,5 roku. Dále žalobkyně poukazuje na nedostatečné odůvodnění rozhodnutí stěžovatelky, které podle jejího názoru nebylo možno ani řádně přezkoumat; nelze z něj dovodit, jaké úvahy vedly k tomu, že syn žalobkyně není nezaopatřené dítě, chybí i odkazy na konkrétní ustanovení zákona.

Žalobkyně proto navrhuje, aby kasační stížnost byla zamítnuta a na nákladech řízení jí byla přiznána odměna pro zastupujícího advokáta za dva úkony právní pomoci a dva režijní paušály.

Nejvyšší správní soud je při přezkumu rozhodnutí vázán rozsahem a důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), pokud ovšem nezjistí, že jsou dány důvody pro zrušení rozhodnutí krajského soudu, které je Nejvyšší správní soud oprávněn posoudit z moci úřední (§ 109 odst. 3 věta za středníkem s. ř. s.). Jedním z takovýchto důvodů je nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí krajského soudu – takovým rozsudkem je i rozsudek zrušující správní rozhodnutí na základě důvodnosti uplatněných žalobních námitek a nepřihlízející dostatečně ke skutečnosti, že samo správní rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a částečně též pro nesrozumitelnost. Takové rozhodnutí měl krajský soud zrušit bez ohledu na žalobní námitky podle § 76 s. ř. s. a nezabývat se již těmito námitkami.

Stěžovatelka vydala dne 3. 11. 2003 rozhodnutí, jehož stejnopis se ve správním spise vůbec nenachází; na obsah rozhodnutí tedy lze usuzovat jen podle opisu (fotokopie) tohoto rozhodnutí poskytnutého žalobkyní a založeného na č. 1. 17 spisu krajského soudu. Výrok rozhodnutí zní: Česká správa sociálního zabezpečení Vám obnovuje od 20. 9. 2003 vdovský důchod podle ustanovení § 54 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění“. Dále je uvedena výše důchodu (2 611 Kč). Odůvodnění je tvořeno jednou větou: „Vzhledem k tomu, že studium syna J. bylo přerušeno, přiznáváme vdovský důchod v nové výši – tj. ve výši 50% procentní výměry Kč 2601 důchodu zemřelého manžela, tj. Kč 1301 + základní výměra Kč 1310.“

Podle § 108 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, se na řízení ve věcech důchodového pojištění použije správní řád, nestanoví-li tento zákon něco jiného. Jde-li o náležitosti správního rozhodnutí, stanoví § 86 cit. zákona, že rozhodnutí se vydává písemně, při vyhotovení s použitím automatizované výpočetní techniky může být

rozhodnutí vydáno v mezinárodní abecedě s předtištěným razítkem orgánu a jménem, příjmením a funkcí zaměstnance odpovědného za vydání rozhodnutí. Jedinými odchylkami pro náležitosti rozhodnutí tedy může být použitá abeceda, razítko a podpis. Podle § 47 odst. 2 správního řádu výrok obsahuje rozhodnutí ve věci s uvedením ustanovení právního předpisu, podle něhož bylo rozhodnuto, podle § 47 odst. 3 téhož zákona v odůvodnění rozhodnutí správní orgán uvede, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval. Základní zásadou správního řízení (§ 3 odst. 4 správního řádu) je, že správní řízení má být vedeno tak, aby posilovalo důvěru občanů ve správnost rozhodování, aby přijatá rozhodnutí byla přesvědčivá.

Z popsaného správního aktu lze snad vyrozumět jen to, že předmětem řízení byl vdovský důchod. Výraz „ČSSZ Vám obnovuje vdovský důchod“ vůbec nedává odpověď na otázku, co vlastně stěžovatelka rozhodnutím měla na mysli; pokud by mělo jít o opětovný vznik nároku na vdovský důchod, pak to stěžovatelka nevyjádřila ve výroku jasně a srozumitelně; navíc neuvedla jediné relevantní ustanovení zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, týkající se vdovských důchodů a podmínek nezaopatřenosti dítěte. Ustanovení § 54 cit. zákona je obecným ustanovením platným pro všechny dávky pojednávajícím o dni vzniku nároku. Výraz použitý v odůvodnění o jedné větě, že totiž syn žalobkyně přerušil studium, nutně vedl k podání žaloby, neboť syn žalobkyně studium na vyšší odborné škole ukončil. Právní souvislost „přerušeni studia“ stěžovatelka vůbec v rozhodnutí neosvětlila, byť může mít svůj význam. Takové rozhodnutí neumožňuje soudu, který svou funkcí není povolán, aby nahrazoval moc výkonnou, nýbrž bděl nad dodržováním zákonnosti (včetně procesních postupů), aby je přezkoumal – soud totiž nemůže z takového rozhodnutí dovozovat, o čem vlastně správní orgán rozhodoval, a zejména z jakých důvodů (skutkových i právních) tak učinil. Jestliže stěžovatelka neuvedla v rozhodnutí vůbec žádnou právní argumentaci, pak nebylo na soudu, aby toto pochybení jen mimoděk vyslovil a právní úvahu tvořil za stěžovatelku; takový postup může vést i k tomu, co se nepochybně stalo v projednávané věci, že totiž soud užil na věc evidentně nedopadající právní normu. Rozhodnutí v oboru sociálních práv musejí přinášet pojištěncům nezbytně nutné základní informace o tom, jak a proč bylo rozhodnuto, a není možné, aby stěžovatelka své rozhodnutí musela vysvětlovat v dopisech, jak se rovněž stalo v projednávané věci. Úvaha správního orgánu pak musí být natolik jasná, aby umožnila soudu ji přezkoumat. O tom, že správní akt z 3. 11. 2003 v podobě, v jaké je založen v soudním spise, neříká o důvodech rozhodnutí ničeho, a není tedy mimo jiné naprosto přesvědčivý pro pojištěnce, nemá Nejvyšší správní soud žádných pochybností. Krajský soud měl proto napadené rozhodnutí zrušit podle § 76 s. ř. s. pro nepřezkoumatelnost, a to jednak pro naprostý nedostatek důvodů, částečně pak i pro nesrozumitelnost výroku. Je na stěžovatelce, aby vyhotovila řádné rozhodnutí se všemi náležitostmi, aby například vyjasnila, podle kterých ustanovení zákona o důchodovém pojištění posuzuje nezaopatřenost syna žalobkyně, jaký výklad těmto ustanovením dává a co z nich dovozuje; pro nárok na vdovský důchod pak může přicházet v úvahu aplikace § 85 cit. zákona, § 50 odst. 4 cit. zákona, anebo může stěžovatelka dojít po právním vyhodnocení věci k závěru, že syn žalobkyně nepřestal být nezaopatřeným dítětem. Žádná taková úvaha však zatím ze strany stěžovatelky učiněna nebyla a nemůže ji nahrazovat ani stručné vyjádření v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud vyjadřuje v této souvislosti obavu o korektnost rozhodování stěžovatelky o sociálních právech za situace, kdy v kasační stížnosti uvádí, že takováto rozhodnutí jsou v rámci „běžné praxe dostačující“. Nemohou být dostačující ani pro účastníky řízení, kterým nedávají odpověď na základní otázky, a nejsou dostačující z hlediska zákonných požadavků kladených na stěžovatelku jako orgán moci výkonné, v jehož působnosti je rozhodovat o právech v oblasti sociální; tím spíše nejsou dostačující

pro přezkum soudu, který se nemůže z takového aktu dopátrat, o čem a z jakých důvodů správní orgán rozhodl. Pokud by soud měl nahrazovat činnost stěžovatelky, vedlo by to zcela zřetelně k setření rozdílů mezi jednotlivými druhy státní moci. Nejvyšší správní soud konečně vyslovuje obiter dictum naději, že se nejedná o „běžnou praxi“, nýbrž o exces.

Krajský soud proto vázán tímto právním názorem zruší napadené správní rozhodnutí podle § 76 odst. 1 s. ř. s. a věc vrátí stěžovatelce k dalšímu řízení; rozhodne přitom rovněž o nákladech řízení o kasační stížnosti.

O návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti Nejvyšší správní soud již nerozhodoval, s ohledem na rozhodnutí ve věci samé.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2005

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu